

1985, 22. března – Sdělení VONS č. 432 „Odsúdenie troch katolíkov v Bratislave“ o soudním jednání u Obvodního soudu Bratislava 1 s Bronislavem Borovským, Alojzem Gabajem a Tomášem Koncem a jejich odsouzení pro trestný čin porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

V dňoch 19. až 21. marca 1985 sa konalo na Obvodnom súde v Bratislave 1¹ hlavné pojednávanie v trestnej veci proti trom mladým ľuďom – Alojzovi Gabajovi, Bronislavovi² Borovskému a Tomáši Koncovi, obžalovaným zo spáchania trestného činu porušovania predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou podľa § 124 odst. 1, 2 tr. z. Predsedom senátu bol JUDr. Pavol Bešťák,³ prokurátorom Ladislav Kuruc.

Dokazovanie pozostávalo z výsluchu obžalovaných a z oboznámenia písomných dokladov. Traja obžalovaní nepopierali, že išli na poľskú hranicu s tým, že sa tam stretnú s poľskými občanmi, ktorí prinesú náboženskú literatúru v slovenskom jazyku a túto literatúru od nich prevezmú. Nevideli v tom však nič závadné, pretože nehodlali prekročiť štátnu hranicu, a dovoz náboženskej literatúry do Československa nie je zakázaný. Dokonca literatúra všeobecne je oslobodená od cla podľa colného sadzovníku. Keby bolo možné bežne dostať náboženskú literatúru napr. v kníhkupectve cirkevných nakladateľstiev Charita⁴ alebo Spolok sv. Vojtecha, nešli by pre literatúru na poľské hranice.

Obžaloba vyčíslila hodnotu literatúry, ktorú obžalovaní mali doniesť, na vyše 29 tisíc Kčs. Prakticky išlo o údajnú hodnotu obrázkov s náboženskými motívmi, ktoré boli v ruksakoch, nájdených pri obžalovaných. Obrázky ani ďalšiu literatúru však súd nemal k dispozícii, pretože poľská polícia ich čs. orgánom nevydala. Hodnotu obrázkov určil iba odhadom pracovník slovenského cirkevného nakladateľstva [v priebehu] prípravného konania na základe jedného exemplára z každého druhu (boli dva druhy),

ktoré poľské orgány vydali do Československa. Odhadca nebol osobne vypočutý pred súdom.

Obhájcovia obžalovaných v záverečnej reči požadovali ich oslobodenie, pretože § 124 tr. z. možno použiť len pri dovoze vecí, ktorých dovoz je buď zakázaný alebo nejakým spôsobom regulovaný, čo na náboženskú literatúru neplatí. Obvodný prokurátor žiadal uloženie nepodmienečných trestov. Obžalovaní v záverečnom slove zopakovali, že sa necítia vinní, a literatúru sa pokusili doniesť len preto, že jako veriaci mali záujem o náboženskú literatúru a v Československu ju nemohli zohnať iným spôsobom.

Senát obvodného súdu uznal obžalovaných vinnými a odsúdil ich k nepodmienečným trestom odnetia slobody v prvej nápravo-výchovnej skupine, Alojza Gabaja a Branislava Borovského na 18 mesiacov každého a Tomáša Konca na 16 mesiacov. Rozsudok nenabudol právnej moci.⁵

Po formálnej stránke bolo pojednávanie vedené korektne. Prvý a druhý deň bolo prítomných na súde asi 50 až 60 prevažne mladých ľudí, sympatizantov s obžalovanými.⁶ Predseda senátu pustil do súdnej siene asi 50 ľudí, koľko se zmestilo na lavice v súdnej sieni. Po oboch prvých dňoch trvalo pojednávanie asi 4 hodiny, tretí deň bol vynesovaný iba rozsudok. Prvý deň bol prítomný v súdnej sieni medzi ostatnými prítomnými aj biskup bez štátného súhlasu ThDr. Korec,⁷ ktorý po skončení pojednania vyjadril chlapcom svoju solidaritu.

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných sa ztotožňuje s obhajobou troch mladých katolíkov a považuje ich drastické odsúdenie za bezprecedenčný prípad útoku na práva veriacich a všetkých občanov, na práva, ktoré sú zaručené článkom 19 Medzinárodného paktu o občanských a politických právach.⁸

Informace o Chartě 77, r. 8, 1985, č. 4, s. 22.

POZNÁMKY

¹ Správne Obvodnom súde Bratislava 1.

- ² Správně Branislavovi.
- ³ Správně Lešťák.
- ⁴ Zřejmě myšleno nakladatelství Česká katolická charita sídlící v Praze.
- ⁵ Rozsudek vynesený senátem Obvodního soudu Bratislava 1 složeným z předsedy JUDr. Pavola Lešťáka a soudců z lidu Michala Hegedúše a Margity Čiernej dne 21. 3. 1985 shledal Branislava Borovského, Alojze Gabaje a Tomáše Konce vinnými z přípravy trestného činu porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 7, odst. 1 k § 124, odst. 1, 2, písm. a) tr. zák. V rozsudku bylo uvedeno, že „*dňa 12. 12. 1983 po predchádzajúcej spoločnej dohode v presne nezistenej hodine bez povolenia čsl. úradov prekročili čsl.-poľské hranice v katastri obce Mníšek nad Popradom s tým úmyslom, že z Poľskej ľudovej republiky prevezu do ČSSR literaturu rôzneho druhu, obrázky a pohľadnice s náboženskou tematikou vo väčšom množstve, kazetové magnetofónové nahrávky a iné náboženské rekvizity v hodnote najmenej 29 286 Kčs, pričom boli toho istého dňa o 13:00 hod. zadrženi s pašovaným tovarom orgánmi Pohraničnej stráže Poľskej ľudovej republiky*“. Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Vyšetrovacie spisy, vyšetrovací spis k prípadu Branislava Borovského, Alojze Gabaje a Tomáše Konce, sign. V 17176.
- ⁶ Přítomni byli též zástupci některých západoevropských velvyslanectví. Zmínka o Branislavu Borovském zazněla i ve vystoupení prezidenta USA Ronalda Reagana na konferenci o náboženské svobodě dne 16. 4. 1985, pořádané Institutem pro náboženství a demokracii (The Institute on Religion & Democracy), dostupné online: <http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1985/41685d.htm> [28. 2. 2014]. Případ sledovala Amnesty International, viz text „Slovak Catholics imprisoned“ in: *Amnesty International Newsletter* 15, 1985, č. 8, uloženo in: LP, Sb. VONS, inv č. 40, sign. IV/5, kart. 15. Dále viz mj. článek „Pod vedením sovietskych expertov proti mladým náboženským aktivistom“ o případu B. Borovského, A. Gabaje a T. Konce a o dalším protináboženském tlaku režimu na Slovensku in: *Horizont* 84, r. 13, 1984, dvojčíslo 2 (březen–duben).

Odsouzení mladých katolických aktivistů vyvolalo solidaritu i v Československu. V dopise sedmi křesťanských matek předsedovi Nejvyššího soudu ČSSR z 11. 4. 1985 bylo poukázáno na klesající respekt mladé generace k zákonitosti. V dopisu bylo uvedeno: „*Po ulicích našeho hlavního města postávají skupinky povalečů štítících se práce, kteří veřejně lákají z cizinců peníze k výměně za nelegální kurs, veřejně nabízejí spoluobčanům nelegální prodej tuzexových poukázek apod. Postih proti nim je nedostačující, jejich počet i okázalost jejich počínání proto vzrůstá. Orgány kontroly také nejsou schopny zarazit růst nelegální, ‚melouchářské‘ práce, jež představuje obrovské daňové úniky a navíc zpravidla vydírání zákazníků nepřiměřenými cenami. Úplatkářství ve službách a v obchodech nabývá na rozsahu – a ve všech těchto případech s lítostí pozorujeme, že jsou to právě mladí lidé, kteří se v této situaci chovají zvláště bezohledně.*

V našich rodinách jsou mladí lidé orientováni jinak. Učíme je nehledat v životě ani tak vlastní prospěch, ale spíše svůj úkol, brát na sebe odpovědnost, jednat v souladu s tím, co říkají; učíme je radovat se z práce, která je prospěšná druhým lidem, i když nepřináší větší hmotný zisk. Tyto hodnoty jsou vkladem, který věřící křesťané vnášejí do každé společnosti, v níž žijí, bez ohledu na státní systém, kterým se tato společnost spravuje.

Nedostatečný postih nelegálního počínání na jedné straně a ostrý zákrok proti mladým lidem s biblemi v batozích na druhé straně znamená vlastně zákrok proti těmto hodnotám samotným. Dovolte nám, vážený pane předsedo, otázku: komu takový zákrok poslouží?“ Dopis byl publikován in: *Informace o Chartě* 77, r. 8, 1985, č. 6, s. 10–11.

Proti rozsudku se postavila petice občanů datovaná na Květnou neděli 31. 3. 1985 a adresovaná prezidentu republiky Gustávu Husákovi, viz LP, Sb. VONS, inv č. 40, sign. IV/2, kart. 15. Přibližně sto fotograficky rozmnožených textů s podobiznami odsouzených a heslem „Prepusťte na slobodu väzňov pre náboženstvo“ bylo nalezeno u kněze Mateje Németha, viz sdělení VONS č. 485, dokument č. 488.

⁷ Celým jménem Ján Chryzostom Korec.

⁸ K případu Branislava Borovského, Alojze Gabaje a Tomáše Konce viz dále sdělení VONS č. 354, 371, 386, 403, 425, 451 a 458, dokumenty č. 357, 374, 389, 406, 428, 454 a 461.